

Přechody mezi slovesnými třídami a vzory téže třídy

V důsledku **přechodů mezi slovesnými třídami** nebo **vzory jedné třídy** vznikají v jazyce **dvojtvary** (dublety).

Některé z nich jsou **spisovné** (*kouše/kousá*), existují ale i takové, kdy **jeden tvar je spisovný** (*kopl*) a **druhý nespisovný** (*kopnul*).

Spisovné dvojtvary se většinou liší **frekvencí**, někdy jsou rozlišeny také **stylisticky** (*odpočinul si* = neutrální podoba) / (*odpočal si* = hovorová podoba) nebo **významově** (*tištěna* – kniha / *tisknuta* – ruka).

Přechody mezi třídami:

a) Některá slovesa **1. třídy vzoru nese a peče přecházejí ke 2. třídě** (*převléct/převléknout, převleče/převlékne*).

Dvojtvary existují u některých sloves **v řadě tvarů**, např. v infinitivu, v přítomných tvarech oznamovacího způsobu, v příčestí minulém. Jindy je najdeme již **jen v infinitivu** (*nalézt/naleznout*), ostatní tvary se tvoří už podle 2. třídy (*nalezne*).

b) Některá slovesa **1. třídy vzoru bere, maže přecházejí k 5. třídě** (podvzor *kope/kopá*).

Tyto přechody jsou usnadněné shodnou **podobou minulého kmene** (*kous-a-l, děl-a-l*). Vyhovují jazykové tendenci neměnit tvarotvorný základ (*kouše – kousá*).

Přechody mezi vzory téže třídy:

c) Pro slovesa **2. třídy vzorů tiskne, začne je v minulém kmene charakteristické přibližování se k pravidelnému vzoru mine**.

Některá slovesa pak mají dvojtvary v **příčestí minulém** (*pískl/písknul*), v **příčestí trpném** (*zamčen/zamknut*), u vzoru *začne* jsou i v **infinitivu** (*žít/žnout*).

Někdy mezi nimi bývá **významový rozdíl** (*cíl byl vytčen/chyba byla vytknuta*). Dvojtvary pronikají do spisovného jazyka s různou intenzitou, ne vždy jsou oba tvary kodifikované.

d) U vzoru **4. třídy vzor *sází* došlo ve 3. os. množného čísla oznamovacího způsobu přítomného času k přizpůsobení tvarů zbývajícím dvěma vzorům** (*prosí, trpí*). Oba tvary, původní *sázejí* a nový *sází*, jsou spisovné a považují se za rovnocenné.